

“MILLIY LIBOSLAR TIKUVCHILIK KOLLEKSIYALARI SAN'ATI VA MEROSINI O'RGANISH: MATO VA IP ORQALI AN'ANANI SAQLASH”

**Toshpulatova
Odinaxon
Ne'matovna**

*Marg'ilon shahar 1-son politexnikum.
Tikuvchilik yo'nalishi.
Ishlab chiqarish ta'lim ustasi.
+998916808784*

Annotatsiya

Ushbu ilmiy maqolada milliy liboslar tikuvchilik kolleksiyalarining boy gobelenlari o'rganilib, an'anaviy tikuvchilik usullari orqali madaniy merosni asrab-avaylashning ahamiyati yoritilgan. Milliy liboslar mamlakat tarixi, o'ziga xosligi va hunarmandchiligining yorqin timsoli bo'lib, turli madaniyatlarning o'ziga xos urf-odat va an'alarini aks ettiradi. Puxta tikuv, kashtado'zlik va bezaklar orqali bu liboslar o'tmishdagi avlodlarning mahorati va mahoratini qamrab oladi. Ushbu maqolada milliy liboslar tikish kolleksiyalarining nomoddiy madaniy merosni asrash, ijodkorlikni rivojlantirish va tikuvchilik san'atini tarannum etishdagi ahamiyati ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: milliy libos, tikuvchilik kolleksiyasi, madaniy meros, an'anaviy tikuvchilik, hunarmandchilik, nomoddiy meros

Kirish.

Milliy liboslar o'zining murakkab naqshlari va puxta hunarmandchiligi bilan millatning madaniy o'ziga xosligi va merosiga bir oyna ochadi. Ushbu kiyimlarni tikish va yaratish san'ati avlodlar o'rtida o'tib, har bir tikuvda hikoyalar, ramzlar va an'analarni saqlab qolgan. Ushbu maqolada milliy liboslar tikish kolleksiyalarining madaniy xotira, badiiy ifoda va hunarmandchilik ombori sifatidagi ahamiyati o'rganiladi. Ushbu kiyimlarning texnikasi, materiallari va madaniy ahamiyatini o'rganib chiqib, biz har bir qismga kiritilgan badiiy mahorat va merosni chuqurroq tushunamiz.

Milliy liboslar tikish san'ati:

Milliy liboslar tikish mahorat, ijod va an'anani o'zida mujassam etgan mehr-muhabbat mehnatidir. Matolarni tanlashdan tortib, murakkab detallargacha, har bir kiyim madaniy o'ziga xoslik va meros haqida hikoya qiladi. Milliy liboslar tikish san'ati turli xil texnikalarni o'z ichiga oladi, jumladan:

1. Kashtachilik: An'anaviy naqshlar, ramzlar va rivoyatlarni aks ettiruvchi murakkab kashta naqshlari ko'plab milliy liboslarni bezatadi. Kashta tikuvchining

merosi va hunarmandchiligini namoyish etib, kiyimga badiiylik va hikoyachilik qatlamini qo'shadi.

Kashtachilik uzoq vaqtdan beri kiyim-kechaklarga murakkab naqshlar, an'anaviy naqshlar va boy hikoyalar bilan singdirish qobiliyati bilan qadrlanib kelgan hunarmandchilikdir. Bu sinchkovlik bilan tikilgan naqshlar nafaqat matoning estetik jozibasini oshiradi, balki hunarmandning merosi va mahoratidan dalolat beradi.

Kashtado'zlik orqali hikoyalar kiyimning o'ziga xos matosiga to'qiladi, har bir tikuv o'zi bilan madaniy ahamiyatga ega va badiiy ifodani o'z ichiga oladi. O'sish va go'zallikni ifodalovchi gul naqshlaridan tortib, birlik va tartibni ifodalovchi geometrik naqshlarga kashtachilik so'zlardan ham ustun bo'lgan tasviriyl til bo'lib xizmat qiladi.

Ko'pgina madaniyatlarda milliy liboslar nafaqat kiyim-kechak, balki tarix va an'analarning ombori bo'lib, kashtado'zlik ushbu madaniy meroslarni saqlash va nishonlashda markaziy rol o'ynaydi. Murakkab kashtado'zlik uchun zarur bo'lgan mahorat va detallarga e'tibor ustaning fidoyiligi va tajribasini ta'kidlab, har bir asarni san'at asariga aylantiradi.

Meksikalik Otomi kashtasining jonli ranglari, yapon sashikosining nozik tikuvlari yoki vengriya Kalocsai kashtasining nozik naqshlari bo'ladimi, har bir uslub o'ziga xos hikoya va madaniy merosni o'z ichiga oladi. Ushbu naqshli naqshlar orqali o'tmish va bugungi kun o'rtasida bog'liqlik o'rnatilib, avlodlardan avlodga o'tib kelayotgan an'analarning go'zalligi va badiiyligini qadrlash imkonini beradi.

Tezkor moda tez-tez hunarmandchilik va san'atkorlikdan ko'ra tezlik va samaradorlikni birinchi o'ringa qo'yadigan dunyoda kashtado'zlik sekin, qasddan qilingan mehnatning qadr-qimmatini va sabr va mahorat orqali yaratilishi mumkin bo'lgan go'zallikni eslatuvchi bo'lib xizmat qiladi. Bu qo'lda yasalgan buyumlarning mustahkam kuchidan dalolat beradi va insonning oddiy iplarni ma'no va go'zallik bilan jaranglaydigan san'at asariga aylantirish qobiliyatining tantanasidir.

2. Qo'lda tikish: Milliy liboslar yasashda qo'lda tikish usullari, ya'ni ko'rpa-to'qish, smoking, aplikatsiya kabi usullardan foydalaniladi. Ushbu uslublar aniqlik va sabr-toqatni talab qiladi, bu qo'lda ishlangan sifat va an'anaviy tikuvchilikka xos bo'lgan detallarga e'tiborni aks ettiradi.

Milliy liboslarni yaratishda qo'lda tikish texnikasi muhim o'rin tutadi va bu kiyimlarni alohida ajratib turadigan hunarmandchilik va san'at mahoratini qo'shadi. Ko'rpa-to'qish va smokingdan tortib aplekaga qadar har bir texnika aniqlik, sabr-toqat va mahoratni talab qiladi, bu esa an'anaviy tikuvchilik bilan sinonimik bo'lgan nozik mahorat va detallarga e'tiborni o'zida mujassam etadi.

Yostiqli naqsh yaratish uchun mato qatlamlarini bir-biriga tikishni o'z ichiga olgan kviling usuli milliy liboslar qurilishida tez-tez qo'llaniladi. Bu usul nafaqat kiyimga iliqlik va tuzilish qo'shibgina qolmay, balki hunarmandning mahorati va ijodini namoyish etuvchi murakkab naqsh va dizaynlarni o'z ichiga olish imkonini beradi.

Bezatish va mustahkamlash uchun ko'pincha qo'llaniladigan dekorativ tikuv usuli bo'lgan smoking milliy liboslarga nafislik va nafosat bag'ishlaydi. Naqshli naqshlarda tikuv qatorlarini ehtiyotkorlik bilan tikib, smoking nafaqat kiyimning

estetik jozibasini oshiradi, balki tikuv va qirralarni mustahkamlaydi, chidamlilik va uzoq umr ko'rishni ta'minlaydi.

Qo'lda tikishning yana bir keng tarqalgan usuli bo'lgan aplikatsiya dekorativ naqsh va naqshlarni yaratish uchun asosiy matoga mato qismlarini biriktirishni o'z ichiga oladi. Bu usul murakkab naqshlar, ranglar va teksturalarni o'zida mujassamlashtirib, kiyimga chuqurlik va o'lcham qo'shish hamda hunarmandning detal va ijodkorlikka bo'lgan e'tiborini ta'kidlash imkonini beradi.

Qo'lda tikilgan bu uslublar nafaqat milliy liboslarning ko'rinishi, balki tikuvchining merosi va mahoratidan dalolat beradi. Ommaviy ishlab chiqarilgan kiyim-kechak hukmron bo'lgan dunyoda qo'lda tikish san'ati avlodlar avlodga o'tib kelayotgan an'analar va usullarni saqlab, sekin, qasddan ishning go'zalligini va qo'lda hunarmandchilikning qadrini nishonlaydi.

Ko'rpa, smoking va aplikatsiya orqali milliy liboslar kiyiladigan san'at asari sifatida jonlanadi, har bir tikuv madaniy meros va badiiy ifoda haqida hikoya qiladi. Aniqlik va sabr-toqatni talab qiladigan bu uslublar an'anaviy tikuvchilikning mohiyatini o'zida mujassam etgan bo'lib, bunda inson qo'li oddiy materiallarni nafaqat kiyim, balki an'ana, hunarmandchilik va san'atning timsoli bo'lgan liboslarga aylantiradi.

3. Mato tanlash: Milliy liboslar tikishda mato tanlash hal qiluvchi rol o'ynaydi, har bir material o'ziga xos madaniy ahamiyatga ega va ramziy ma'noga ega. Matolar iqlim, mintaq, vaziyat va ijtimoiy mavqe kabi omillarga qarab tanlanadi, bu jamoaning an'analari va urf-odatlarini aks ettiradi.

4. Naqsh yasash: Milliy liboslar naqshlari ko'pincha avlodlar avlodga o'tadi yoki tarixiy liboslardan ilhomlanadi. Naqsh tayyorlash kiyimning mukammal tarzda mos kelishini va an'anaviy estetikani o'zida mujassamlashtirganini ta'minlash uchun ehtiyotkorlik bilan o'lchash, moslashtirish moslamalari va murakkab kesish usullarini o'z ichiga oladi.

Madaniy merosni asrash:

Milliy liboslar tikish kolleksiyalari an'anaviy tikuvchilik uslublari, naqshlari va naqshlarini kelajak avlodlar uchun saqlab qolgan holda madaniy meros ombori bo'lib xizmat qiladi. Ushbu to'plamlar nafaqat o'tmishdagi mahorat va san'atni namoyish etadi, balki zamonaviy dizaynerlar va hunarmandlarni zamonaviy tomoshabinlar uchun an'anaviy kiyimlarni qayta talqin qilish va jonlantirishga ilhomlantiradi.

Milliy liboslar kolleksiyalarini hujjatlashtirish, kataloglashtirish va ko'rgazmaga qo'yish orqali madaniyat muassasalari va muzeylar nomoddiy madaniy merosni muhofaza qilish va madaniyatlararo o'zaro tushunishni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu to'plamlar o'tmish bilan aniq bog'lanishni ta'minlaydi, tikuvchilik san'atini qadrlashni kuchaytiradi va an'anaviy tikuvchilik amaliyotiga xos bo'lgan xilma-xillik va ijodkorlikni nishonlaydi.

Xulosa:

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, milliy liboslar tikish kolleksiyalari madaniy meros, hunarmandchilik va badiiy ifoda xazinasidir. Ushbu kiyimlarga xos bo'lgan sinchkovlik bilan tikish, kashta tikish va mato tanlash orqali biz dunyo bo'ylab turli madaniyatlarning an'analari, urf-odatlari va o'ziga xosliklari haqida tushunchaga ega bo'lamiz. Milliy liboslar tikuvchilik kolleksiyalarining badiiyligi va ahamiyatini e'tirof

etish orqali biz o'tmish hunarmandlari merosini e'zozlaymiz, madaniy xilma-xillikni tanlaymiz va an'anaviy tikuvchilikning boy gobelenlari kelajak avlodlarni ilhomlantirishda davom etishini ta'minlaymiz.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mirziyoev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. Toshkent, "O'zbekiston", 2017 yil, 488 bet.
2. 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi PF4947 sonli Farmoni.
3. Hywel Davies. Fashion Designers' Sketchbooks. - United Kingdom, London, 2010.
4. Zarida Zaman. New Fashion Designers' Sketchbooks. - United Kingdom, London, 2011.
5. Л.А.Сафина, Л.М.Тухбатуллина, В.В.Хамматова и др. Проектирование костюма - М.: НИЦ ИНФРА-М, 2015.
6. Хасанбоева Г.К. Костюм дизайни. -Тошкент: ТТЕСИ, 2013.
7. Содикова Н. Узбек миллий кийимлари: XIX-XX асрлар. -Тошкент: 2003.
8. Л.А.Сафина, Л.М.Тухбатулина, В.В.Хамматова. Проектирование костюма. - Ростов на Дону: Феникс, 2007.
9. Ермилова В.В., Ермилова Д.Ю. Моделирование и художественное оформление одежды. - М.: Академия, 2000.
10. Макаеева Н.С. Основы художественного проектирования костюма. Практикум. - М.: Академия, 2008.